

Modellváltás a földgázellátásban

Vince Péter

**MTA Közgazdaságtudományi
Intézet**

Témakörök

Áttekintés a szabályozás, a tulajdonosi és vállalati szerkezet, valamint a szereplők és funkcióik változásairól

- *Az átalakulás szakaszai*
- *A kettős modell működése 2004-2009*
- *A versenypiaci modell bevezetése 2009-ben*

Az átalakulás szakaszai

A földgázszektor felépítése: Import és termelés → tárolás → rendszerirányítás és nagy nyomású szállítás → nagykereskedelem → elosztás (szolgáltatás) → felhasználó

- Első szervezeti átalakulás 1991: MOL Rt. létrehozásával egy cégben a földgázvertikum területi gázszolgáltatókig terjedő része
- A földgázellátás szabályozása 1993-1994: a monopolista modell keretében zajló tevékenységek definiálása: az ún. egyvásárlós modell kialakítása
- A tulajdonosi szerkezet átalakítása 1995-ben: területi gázszolgáltatók privatizációja, MOL Rt. tőzsdei bevezetése
- 2004. Az ún. kettős modell bevezetése
- 2009. A versenypiaci modell bevezetése

A kettős modell működése 2004-2009

- A 2003. évi XLII. tv., az Európai Unió (98/30/ EK) földgázpiaci irányelvének átvétele: gázpiaci liberalizáció kezdeményezése
- Kettős modell:
  - közüzemi* felhasználók (közüzemi területi gázszolgáltató ellátási kötelezettsége, hatósági árak, beszerzés: közüzemi nagykereskedőtől, majd a közüzemi szolgáltatótól)
  - feljogosított* felhasználók (szolgáltatóválasztás, megegyezéssel árak, beszerzés közüzemből vagy kereskedőtől, importból és hazai forrásokból)
  - hozzáférés* harmadik fél számára a földgázvezeték-rendszerekhez

A kettős modell működése 2004-2009

- **Feszültségek, korlátozott piacnyitás: fennmaradt a közüzemi ellátás túlsúlya**

-szabályozás: a szabad piacról volt *visszalépés a közüzembe*

-szabad piaci *forráshiány* (határkeresztező és szállítási kapacitáshiány; kínálati hiány a hosszú távú importszerződések miatt)

-*szabad piaci ár* esetenként meghaladta a közüzemit

-szabadpiaci *kínálatbővítő* konstrukciók (földgáz- és szerződésfelszabadítási programok 2006/2007-től)

-közüzemi nagykereskedő piaci túlsúlya

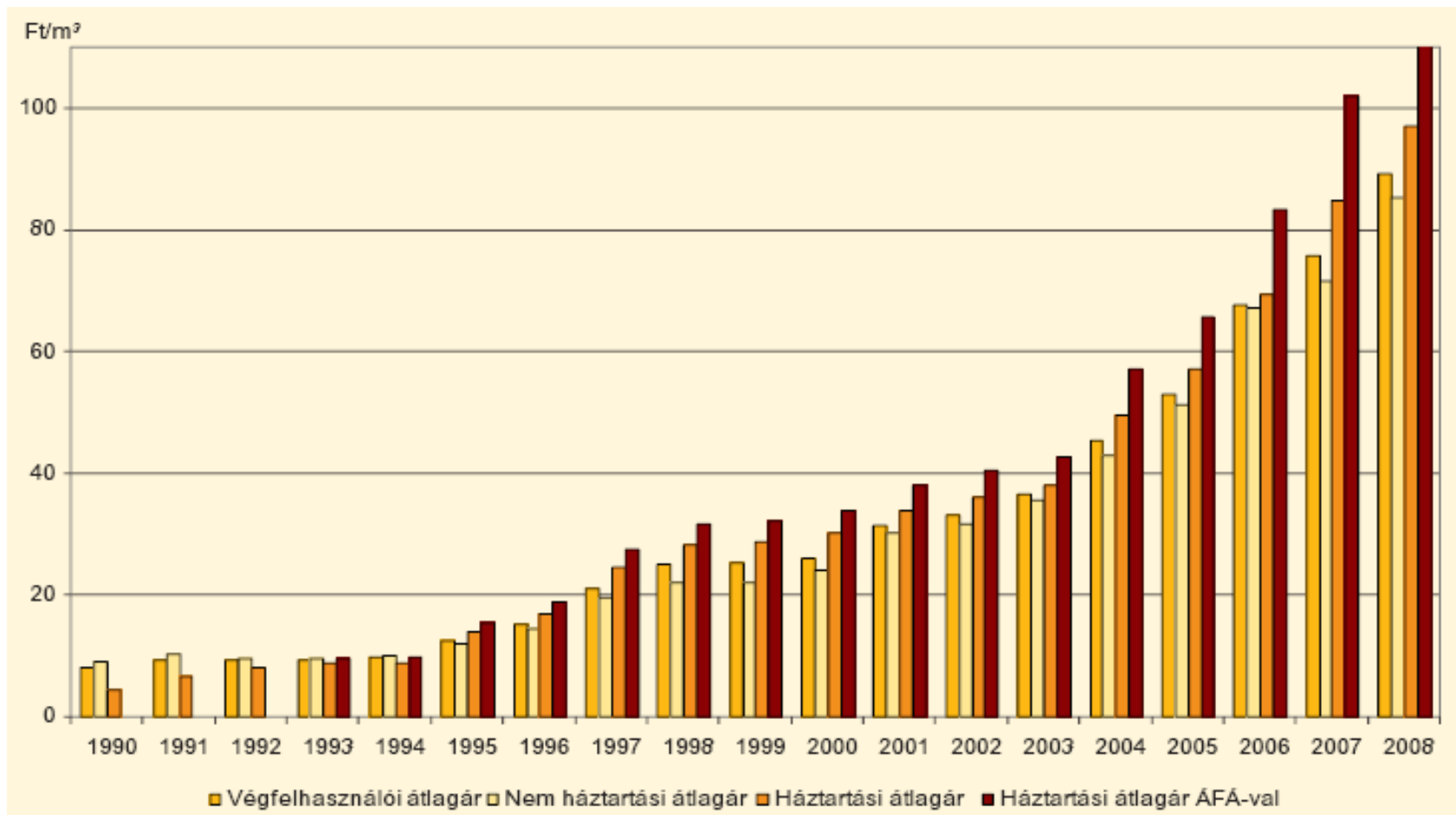
A közüzemi és versenypiaci földgázfelhasználás, 2004–2008
(milliárd m³)

	2004	2005	2006	2007	2008
Belföldi értékesítés	13 724	14 268	14 435	13 414	14 011
–Belföldi értékesítésből: közüzemi értékesítés	13 349	13 317	12 341	9 585	9 836
— <i>Közüzemi értékesítésből: lakossági fogyasztás</i>	4 643	4 746	4 585	4 013	4 043
–Belföldi értékesítésből: versenypiaci felhasználás	521	1 132	1 389	2 708	4 175

A lakossági földgáz átlagárainak változása az előző időszakhoz képest
(%)

2005. aug.	0,9
2006. jan.	0,0
2006. aug.	30,7
2007. jan.	55,9
2008. jan.	5,0
2008. ápr.	5,8
2008. júl.	9,9
2008. okt.	6,5
2009. jan.	0,0

A földgázárak alakulása (folyó áron) 1990-2008

A kettős modell működése 2004-2009

- **Átrendeződések a piac szereplői között a vállalatfelvásárlások nyomán**

-koncentrálódó tulajdonosi szerkezet a földgázszolgáltatásban

-MOL Rt. és E.ON közötti tranzakció: megszűnt a MOL vertikálisan integrált vállalati szerkezete

A kettős modell működése 2004-2009

- **Szervezeti változások az EU *szétválasztási szabályai* szerint a versenykorlátozás lehetőségének mérséklésére**

-A *TSO-modell* (transmission system operator, azaz átviteli rendszerirányítási modell) létrehozása 2004-ben a vertikálisan integrált MOL csoporton belül. (A rendszerirányítási, valamint a üzleti-kereskedelmi tevékenységek jogi és számviteli szétválasztása.)

-A MOL-E.ON ügylet eredménye : *tulajdonosi* szétválasztás

-közüzemi szolgáltatók: a *DSO-modell* (distribution system operator) bevezetésével az elosztás és a szolgáltatás jogi és számviteli szétválasztása.

A versenypiaci modell bevezetése 2009-ben

- **Az EU 2003 és 2005 között elfogadott joganyagainak átvétele** (a Földgázellátásról szóló 2008. évi XL. tv.)
- *Egységes a földgázpiac*, nincs közüzemi és feljogosított fogyasztó, beszerzés csak a szabad piacról
- *A kisfogyasztók védelme:*
  - egyetemes szolgáltatás
  - védendő fogyasztó, végső menedékes
- *Árképzés:* hatóság állapítja meg a rendszer- és hálózathasználat díját
  - szabad piaci ár: megállapodás alakítja
  - egyetemes szolgáltatás: a nagy- és kiskereskedelmi árrést hatóság hagyja jóvá
  - ármegállapítást a szolgáltató kezdeményezi
- *Jelentős piaci erővel* rendelkező piaci szereplők tevékenységének vizsgálata az erőfölénnyel való visszaélés megakadályozására

Kérdések

- A földgáznagykereskedő (E.ON Földgáz Trade) domináns helyzetét kikezdi-e a verseny?
- A földgázárakat a világpiaci árak (az orosz import ára) és a hazai verseny milyen irány(ok)ba mozdítják el?
- Az egyetemes szolgáltatásban a területi gázszolgáltatók pozícióit a szolgáltatóváltások módosítják-e?
- A piacszabályozás és -felügyelet hatékonysága és ereje hogyan alakul?